

Notat

Statens tilsyn for planter, fisk, dyr og næringsmidler

Til: Kontaktmøte MT/Dept**Fra:** Mattilsynet**Telefon:****Dato:** 04.11.04**Vår ref:** Espen Engh

Orientering om plattform for alternativer til dyreforsøk

Bakgrunn

Norge var det første landet til å ratifisere Europakonvensjonen ETS 123 (1986) om beskyttelse av virveldyr som brukes til vitenskapelige formål. Konvensjonen legger vekt på en satsing på alternativer til dyreforsøk og lokal kompetanse innenfor faget forsøksdyrlære. Det foregår arbeid med å oppdatere både konvensjonen og EUs lignende direktiv om forsøksdyr (86/609 EEC), bl.a. med hensyn til etisk evaluering av planer for dyreforsøk.

Da Norge fikk sin nye Dyrevernløve i 1974 ble det valgt en modell for tilsyn med dyreforsøk som trolig er unik. Et sentralt forvaltningsorgan ble opprettet (Forsøksdyrutvalget), men det ble gitt hjemmel til å delegerer mye av myndigheten til lederne (ansvarshavende) ved landets dyreavdelinger. I praksis er de fleste dyreforsøkene som utføres i Norge evaluert og godkjent av én person. Andre land benytter seg heller av etiske komitéer som er opprettet enten på institusjonsnivå, regionalt eller sentralt.

Utvikling av nasjonale plattformer i Europa

I 1999 ble det opprettet en europeisk interesseorganisasjon (ECOPA, European Concensus-Plattform for Alternatives) for å støtte land som arbeidet med å iverksette kravene i Europakonvensjonen om kompetanse innenfor alternativer til dyreforsøk. Med 'alternativer' menes "de tre R'ene (Russell & Burch, 1958):

- Replace - erstatte dyreforsøk med alternativer uten bruk av dyr
- Reduce - redusere antallet forsøksdyr og antallet dyreforsøk til et minimum
- Refine - forbedre dyreforsøk som må gjennomføres, slik at de holder best mulig vitenskapelig standard med et minimum av lidelse hos dyrene

ECOPA definerer en plattform som et forum for å kartlegge de nasjonale behovene for satsing på de tre R'ene med sikte på å stimulere forsknings- og utviklingsarbeid for å løse disse utfordringene. ECOPA tilbyr fullt medlemskap for land som danner et nasjonalt forum hvor alle de fire interessepartene rundt dyreforsøk er representert:

- Forvaltningen
- Det akademiske miljøet
- Dyrevernbevegelsen
- Industrien

Hittil har 11 europeiske land dannet plattformer som er blitt anerkjent av ECOPA. Ytterligere 3 land er i etableringsfasen. Flere land har i tillegg opprettet statlige, politisk uavhengige fond med midler for satsing på de tre R'ene. Den svenske staten har i flere år bevilget over 3 millioner kroner årlig til dette arbeidet, og har nylig økt beløpet til 8 millioner kroner. ECOPA er blitt en viktig premissleverandør i Europa, ikke minst i forbindelse med forsknings- og utviklingsstrategiene innenfor EU som har med forsøksdyr å gjøre.

Etablering av en midlertidig nasjonal plattform i Norge

Stortingsmelding nr. 12 Om dyrehold og dyrevern (2002-3) slår fast at ”Landbruksdepartementet vil bidra til at det opprettes en nasjonal plattform, et kompetansesenter, for alternativer til bruk av dyr i forskning” og at ”det vil bli et forsterket tilsyn med bruk av forsøksdyr i Norge”. Departementet har gitt oppdraget med å etablere plattformen til Mattilsynet og signalisert forventninger om at arbeidet påbegynnes i 2004.

Det synes naturlig å bygge en norsk plattform for alternativer på Forsøksdyrutvalget (hvor det sitter representanter fra alle fire interesseparter) i samarbeid med det eksisterende referansesenteret for alternativer til dyreforsøk ved Norges veterinærhøgskole som besitter den ledende kompetansen på alternativer i Norge i dag.

Forsøksdyrforvaltningen i Norge er i støpeskjeen i forbindelse med arbeidet med ny dyrevernlov (planlagt Stortingsbehandling 2006) samt revidert forskrift om forsøk med dyr (berammet oppstart 2007). Etableringen av plattformen kan imidlertid ikke vente på dette. Mattilsynet ønsker derfor en midlertidig løsning og bidrag til å legge grunnlaget for etablering av plattformen gjennom et oppdrag til NVH. Oppdraget til NVH, som finansieres over Mattilsynets budsjett, går i korthet ut på:

- Å samarbeide med Forsøksdyrutvalget og de lokale ansvarshavende for å identifisere områder i Norge hvor det er spesielle behov for å innføre de tre R'ene
- Å innhente flere opplysninger fra eksisterende plattformer om deres arbeidsmåte, bl.a. med tanke på etableringen av et statlig, politisk uavhengig, fond for alternativer.
- Å samle og kunngjøre retningslinjer for dyreforsøk utarbeidet i utlandet og lokalt i Norge, samt å identifisere områder hvor Norge trenger flere retningslinjer.
- Å stimulere til harmonisering og kvalitetsheving av opplæringen i forsøksdyrlære i Norge.
- Å stimulere til økt kunnskapsutveksling om fisk som forsøksdyr, bl.a. ved å arrangere et internasjonalt konsensumøte om harmonisering av retningslinjer for stell og bruk av fisk i forsøk.
- Å bistå arbeidsgruppene som skal utarbeide ny dyrevernlov og oppdatere Forskriften om forsøk med dyr.
- Å gjøre resultatene av dette arbeidet lett tilgjengelige for brukere av forsøksdyr.